

УДК 347.15/18

DOI 10.32782/2523-4269-2022-82-1-1-24-28

Устінова-Бойченко Ганна Миколаївна,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільного та господарського права
(Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Піг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5821-3832>

Скрябін Олексій Миколайович,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного та господарського права
(Криворізький навчально-науковий інститут
Донецького державного університету внутрішніх справ, м. Кривий Піг)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8915-5943>

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ОСОБИ БЕЗВІСНО ВІДСУТНЬОЮ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

У статті проаналізовано та уточнено поняття «безвісно відсутня особа» та «безвісті зникла особа». Для визнання особи безвісно відсутньою обов'язковим є звернення до суду, а документом, що підтверджує визнання особи безвісно відсутньою, є рішення суду. Уточнено, що законодавством не визначено чіткий перелік осіб, які можуть подати заяву на визнання людини безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Охарактеризовано правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою. Визначено, що процес визнання військовослужбовця безвісно відсутнім має відмінну процедуру.

Ключові слова: безвісно відсутня, особа, правові наслідки, воєнний стан.

Постановка проблеми. Проблематика визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою в сучасних умовах стає особливо актуальною. Це зумовлено тим, що досить велика кількість людей щорічно зникає через загострення криміногенної обстановки, міжнародний тероризм та стихійні лиха як техногенного, так і природного характеру. Окрім цього, актуальність указанного питання значно підвищується в умовах воєнного стану та повномасштабного вторгнення російської армії в Україну. Визнання особи безвісно відсутньою стало важливим питанням ще в 2014 р., з початку проведення АТО, але після 24 лютого 2022 р. набуло ще більшої значимості, оскільки масштаби наслідків воєнних дій значно збільшилися. За цей час зникли безвісно чимало людей як серед громадянського населення, так і серед військових.

Правова система України на даному етапі стрімко розвивається та змінюється під впливом соціально-економічних та політичних чинників і відповідно до реалій сучасного життя. Сьогодні особливо важливою є мож-

ливість особам захистити свої інтереси в правовому аспекті. «Відсутність можливості підтвердити смерть фізичної особи, поєднана з відсутністю фізичної особи тривалий час у місці, де вона постійно проживає, тягне за собою юридичну невизначеність та створює низку проблем в особистих немайнових та майнових відносинах» [1, с. 174].

Розвиток українського законодавства у сфері регулювання інституту визнання особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою сприяє постійному внесенню змін у нормативно-правові акти, унаслідок чого існують певні юридичні невідповідності та неточності, що потребують удосконалення. Такі зміни стосуються цивільного, сімейного та цивільно-процесуального законодавства.

Оскільки були внесені корективи в норми сімейного та цивільного права, що стосуються питання визнання особи безвісно відсутньою, то доцільним є дослідження проблем, які можуть виникнути під час практичного застосування інституту визнання особи безвісно

відсутньою та оголошення її померлою. Особливої уваги потребує використання такого інституту по відношенню до осіб, які пропали безвісті через воєнні дії. За допомогою аналізу чинного законодавства та розроблення рекомендацій щодо усунення неточностей у ньому, можливо вдосконалити інститут визнання особи безвісно відсутньою і захистити інтереси та права громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика визнання особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою досліджувалася багатьма науковцями. Серед українських науковців, які досліджували дане питання, можна виділити О.М. Шимановича, В.Г. Бобко, А.О. Кличкова, Т.В. Корчакова, О.В. Мартинюка, Ю. Труфанову тощо.

При цьому деякі аспекти проблематики є недостатньо вивченими, зокрема: наслідки появи безвісно відсутньої особи, особливості зміни чи припинення особистих немайнових та майнових відносин, пов'язаних із цим, а також специфіка визнання безвісно відсутньою особою військовослужбовця. Тому важливим та необхідним є більш детальне вивчення вказаних аспектів.

Метою статті є дослідження інституту визнання особи безвісно відсутньою в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Зникнення особи безвісті – це не лише трагедія для її близьких та рідних, а й потреба вирішувати юридичні та правові питання. Відсутність особи може впливати на життя інших людей, наприклад у разі виникнення потреби забезпечити майнові чи немайнові особисті права зниклої особи. Для вирішення цих питань в українському законодавстві функціонує інститут визнання особи безвісно відсутньою.

Щоб визнати особу безвісно відсутньою, «застосовують презумпцію, що особа є живою, однак установити її місце перебування у цей час неможливо, причому зазначена презумпція має спростовний характер. Визнання судом у встановленому законом порядку фізичної особи безвісно відсутньою (ст. 43 ЦК України) не свідчить про смерть такої особи, однак і не виключає можливості смерті. Зазначене зумовлює одночасну наявність двох припущень стосовно двох взаємовиключних життєвих станів безвісно відсутньої фізичної особи (особа жива, особа померла)» [2, с. 82].

Визнати особу через суд безвісно відсутньою можливо в разі, якщо на протязі одного року в місці її постійного проживання не було жодних відомостей про її місце перебування. «Якщо неможливо встановити день одержання останніх відомостей про місце перебування особи, то початком її безвісної відсутності вважається перше число місяця, що йде за тим, у якому були одержані такі відомості, а якщо неможливо встановити цей місяць, – перше січня наступного року. ЦПК України встановлює порядок визнання фізичної особи безвісно відсутньою» [3].

Особливістю українського законодавства у цьому аспекті є відсутність визначення терміна «безвісна відсутність». Відповідно до Постанови Верховного Суду від 07 травня 2018 р. у справі № 225/882/17 це поняття означає «посвідчення в судовому порядку тривалої відсутності фізичної особи в місці її постійного проживання за умови, що не вдалося встановити місця її знаходження (перебування)» [4].

Аналізуючи вищенаведене визначення, можна стверджувати, що під безвісною відсутністю розуміється встановлення через суд відсутності самої фізичної

особи, а також відсутності відомостей про неї протягом строку, встановленого Цивільним кодексом України.

Проте не слід ототожнювати поняття «особа, яка зникла безвісти» та «безвісно відсутня особа», оскільки їх сутність не є однаковою. Відповідно до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти», особа, яка зникла безвісти, – «це фізична особа, стосовно якої немає відомостей про її місцеперебування на момент подання заявником заяви про її розшук» [5]. Безвісна відсутність особи – «це встановлення у судовому порядку тривалої відсутності фізичної особи та відсутності відомостей про неї» [4].

Різниця між указаними поняттями в тому, що безвісна відсутність установлюється в обов'язковому судовому порядку, тоді як установлення особи зниклою без вісті настає з моменту подачі заяви про факт зникнення та оголошення такої особи в розшук (у цьому разі звернення в суд не потрібне). Слід зазначити, що у Законі йдеться про надання статусу зниклої безвісті особі не позбавляє її родичів та інших осіб прав звернутися в судові органи та подати заяву про визнання цієї особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою.

Тому доцільно уточнити сутність поняття «безвісно відсутня особа», під яким слід розуміти «засвідчення в судовому порядку тривалої відсутності фізичної особи в місці її постійного проживання за умов, що не вдалося встановити місця її знаходження (перебування), що породжує сукупність правостворюючих, правозмінюючих і правоприпиняючих юридичних фактів, об'єктивна зумовленість яких є необхідною для реалізації іншими учасниками правовідносин своїх суб'єктивних прав та обов'язків» [2, с. 92].

Справи щодо визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою проводяться окремим провадженням. Суд розглядає такі справи за участі заявника або заінтересованих осіб. При цьому в чинному законодавстві відсутні легальні визначення заінтересованих осіб та заявників.

У Цивільно-процесуальному кодексі не вказано перелік осіб, які можуть подавати заяву до суду для визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою. «Наявність юридичного інтересу як загального критерію визначення процесуально правового становища осіб, які беруть участь у справі, є загальновизнаним» [6, с. 86].

Щодо цього зауважує С.Я. Фурса: «Суд повинен урахувати, що заявник є особою, для якої факт спричинить правові наслідки, інакше така справа буде не підвідомча суду в порядку окремого провадження. Під час визначення заінтересованої особи суд повинен урахувати, що заінтересована особа – це, перш за все, суб'єкт, на права та обов'язки якої може вплинути факт, що встановлюється судом» [7, с. 244]. Це свідчить про те, що доцільно орієнтуватися на загальне положення цивільного процесу (ст. 4 Цивільно-процесуального Кодексу) щодо того, що до суду може звернутися кожна особа, яка заінтересована у зміні правового стану відсутньої особи. Для звернення до суду слід довести наявність суб'єктивного юридичного інтересу.

Аналізуючи вищезазначене, можна сказати, що законом не обмежується перелік осіб, які можуть подати заяву до судових органів у справах, які досліджуються. Заявниками можуть бути члени сім'ї, потенційні спадкоємці, а також кредитори (як юридичні, так і фізичні особи).

Думка В.Г. Бобка є слушною у цьому аспекті: «Органи внутрішніх справ не можуть бути заявниками у цих справах. Зазначене зумовлено тим, що такі органи не мають у справі матеріально-правової заінтересованості, а також закон не надає їм права на звернення до суду в інтересах інших осіб. Окрім того, розшук громадян належить до службових обов'язків органів поліції» [8]. Звернення до суду із заявою про визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою потребує надання судовим органам доказів, у яких підтверджується наявність правової мети звертатися до суду з метою отримання судового захисту.

Це підтверджує зазначену вище тезу щодо обов'язковості звертатися до суду для визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Суд виносить рішення та роз'яснення щодо того, чи справді людина безвісті зникла чи загинула. Проблемним питанням є відсутність чіткого визначення заявників, що означає можливість звернення до судових органів будь-яких заінтересованих осіб – юридичних або фізичних.

Правовими наслідками визнання особи безвісно відсутньою виступають:

- «встановлення опіки над її майном;
- із цього майна видається утримання громадянам, яких безвісно відсутня особа зобов'язана за законом утримувати;
- із цього майна погашають заборгованість з інших зобов'язань безвісно відсутнього (ст. 44 ЦКУ);
- кредитори мають право вимагати задоволення з майна цієї особи та інше» [9, с. 130].

Так, А.О. Кличков, перераховуючи правові наслідки визнання особи безвісно відсутньою, визначає такі:

- «над майном такої особи встановлюється опіка;
- із цього майна видається утримання громадянам, яких безвісно відсутня особа зобов'язана за законом утримувати;
- із цього майна гасять заборгованість з інших зобов'язань безвісно відсутнього (ст. 44 ЦК України);
- неповнолітні та повнолітні непрацездатні діти, непрацездатні батьки, дружина (чоловік) незалежно від віку й працездатності, якщо вони доглядають дітей безвісно відсутньої особи, які не досягли віку восьми років, мають право вимагати призначення їм пенсії у зв'язку з визнанням годувальника безвісно відсутнім (ст. 46 Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 р.);
- дружина (чоловік) безвісно відсутнього набуває права розірвати шлюб у так званому спрощеному порядку через органи ДРАЦСу (п. 1 ч. 1 ст. 107 СК України);
- припиняються зобов'язання, тісно пов'язані з безвісно відсутньою людиною (наприклад, дія довіреності, договору поруки);
- кредитори мають право вимагати задоволення з майна цієї особи» [2, с. 78].

Тобто визначають не лише майнові правові наслідки, а й сімейні та нематеріальні особистісні.

Також варто звернути увагу на те, що 22.11.2018 Верховним Судом у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду в межах справи № 225/882/17, провадження № 61-34068св18 (ЄДРСРУ № 78044509), було встановлено, що правові підстави підтверджуються для визнання особи безвісно відсутньою. Постановою Верховного Суду від 07.05.2018 у межах справи № 225/1297/17 визначено, що безвісною відсутністю є посвідчення в суді тривалої відсутності фізичної особи в місці її постійного проживання за

умов, що не вдалося встановити місця її знаходження (перебування).

Документом, який підтверджує встановлення особи безвісно відсутньою, є рішення суду. Резолютивна частина судового рішення містить відомості про особу, яка визнається безвісно відсутньою чи оголошується померлою, а також дані щодо початку безвісної відсутності або дня смерті такої особи, що визначається правилами статей 18 і 21 Цивільного кодексу.

У разі якщо особа, яка була визнана судом безвісно відсутньою або оголошена померлою, з'явиться або було визначено місце її перебування, то суд змінить за заявою її правовий статус. Заяву про скасування рішення суду щодо визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою може подати сама особа або інші громадяни, які мають права звернутися до судових органів для захисту прав та інтересів інших осіб.

При цьому є важливий нюанс: у ст. 213 Цивільно-процесуального кодексу зазначено, що суд, який постановив рішення про визнання особи безвісно відсутньою, не може самостійно його змінити або скасувати. Звідси випливає, що судом може бути скасоване визнання особи безвісно відсутньою, а не скасування рішення суду. Розгляд справи про скасування визнання особи безвісно відсутньою відбувається за участю цієї особи, заявника та заінтересованих осіб.

Також слід зазначити особливості визнання безвісно відсутнім військовослужбовця. Відповідно до Інструкції з організації обліку особового складу Збройних Сил України, «у разі зникнення безвісті військовослужбовця необхідно письмово звертатися до тієї військової частини, де військовослужбовець був зарахований до списків особового складу, за відповідним документом, у якому буде зазначено: особові дані військовослужбовця, коли і за яких обставин він зник безвісти, відповідно, після отримання документа (довідки або витягу з наказу) заінтересована особа може звертатися за отриманням пенсії» [10].

Отже, Інструкція не передбачає судового розгляду справи щодо визнання військовослужбовця безвісно відсутнім. Факт установлення безвісної відсутності встановлюється в адміністративно-кадровому порядку, що призводить до формування підходу, який не відповідає закріпленому в положеннях цивільного законодавства. Така ситуація потребує подальшого більш детального уточнення та аналізу.

Висновки. Таким чином, аналізуючи все вищезазначене, можна стверджувати, що: 1) поняття «безвісно відсутня особа» не є тотожним поняттю «безвісті зникла особа»; 2) безвісно відсутня особа – це особа, місце знаходження якої не відомо протягом строку, визначеного законодавством, та немає відомостей про неї, що встановлено в судовому порядку; 3) точний перелік заявників у справах щодо визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою відсутній у законодавстві; 4) заявником у справі щодо визнання особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою може бути будь-яка фізична або юридична особа, яка має правовий інтерес у цій справі; 5) не можуть бути заявником у такій справі органи внутрішніх справ, адже вони не мають матеріально-правової заінтересованості; 6) особа може бути визнана як безвісно відсутня виключно за рішенням суду; 7) правовими наслідками визнання особи безвісно відсутньою є: встановлення опіки над майном цієї особи; видання із цього майна утримання для осіб, яких зобов'язана утримувати

безвісно відсутня особа, та заборгованостей з інших зобов'язань; можливість чоловіку/дружині такої особи розірвати шлюб у спрощеному порядку; право вимагати пенсію для дітей, непрацездатних батьків, дружини/чоловіка через визнання годувальника безвісно відсутнім; припинення зобов'язань, що пов'язані з безвісно відсутнім; 8) окремих порядок визнання особи безвіс-

но відсутньою передбачений для військовослужбовців, для яких передбачено встановлення такого факту в адміністративно-кадровому порядку.

Подальшого дослідження та уточнення потребує проблематика законодавчого регулювання визнання військовослужбовців та працівників правоохоронних органів безвісно відсутніми.

Список використаних джерел

1. Корчак Т.В. Цивільно-правові наслідки оголошення фізичної особи померлою у сфері спадкових відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35. С. 174–177.
2. Кличков А.О. Підстави і цивільно-правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою в Україні : дис. ... докт. філософії : 081 ; Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2020. 199 с.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.12.2022).
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду № 225/1297/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74342201> (дата звернення: 06.12.2022).
5. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти : Закон України від 12.07.2018 № 2505-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 38. Ст. 280. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/372320__649052 (дата звернення: 06.12.2022).
6. Шиманович О.М. Процесуальні особливості розгляду судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. 2010. Т. 23(62). № 1. С. 85–95.
7. Фурса С.Я. Адвокат у цивільному процесі : науково-практичний посібник. Київ : КНТ, 2006. 448 с.
8. Бобко В.Г. Судочинство у справах про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2006. 20 с.
9. Труфанова Ю., Мануляк Н. Визнання особи безвісно відсутньою в контексті подій 2014 року в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 3(27). DOI: 10.35774/app2021.03.128.
10. Про затвердження Інструкції з організації обліку особового складу Збройних Сил України : Наказ Міністерства оборони України від 26.05.2014 № 333. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0611-14/print1458995900942240> (дата звернення: 06.12.2022).

References

1. Korchak, T.V. (2015). Tsyvilno-pravovi naslidky oholoshennia fizychnoi osoby pomerloiu u sferi spadkovykh vidnosyn. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo»*. [Civil and legal consequences of declaring a natural person deceased in the field of inheritance relations. Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. «Law» series] № 35. S. 174–177. [in Ukrainian].
2. Klychkov, A.O. (2020). Pidstavy i tsyvilno-pravovi naslidky vyznannia fizychnoi osoby bezvisno vidstutnoiu ta oholoshennia yii pomerloiu v Ukraini: dys. na zdobuttia stupenia doktora filosofii: 081. *Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav* [Grounds and civil legal consequences of recognizing a natural person as missing and declaring him dead in Ukraine: thesis. for obtaining the degree of Doctor of Philosophy: 081. National Academy of Internal Affairs], Kyiv, 199 s. [in Ukrainian].
3. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 roku № 435-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine dated January 16, 2003 No. 435-IV. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 2003. №№ 40–44. St. 356. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
4. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu № 225/1297/17. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen* [Resolution of the Supreme Court as part of the panel of judges of the Second Judicial Chamber of the Civil Court of Cassation No. 225/1297/17. Unified state register of court decisions]. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74342201> [in Ukrainian].
5. Pro pravovyi status osib, znyklykh bezvisty : Zakon Ukrainy vid 12 lypnia 2018 roku № 2505-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2018. № 38. St. 280 [On the legal status of missing persons: Law of Ukraine dated July 12, 2018 No. 2505-VIII. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from https://zakononline.com.ua/documents/show/372320__649052 [in Ukrainian].
6. Shymanovych, O.M. (2010). Protseesualni osoblyvosti rozghliadu sudom sprav pro vyznannia fizychnoi osoby bezvisno vidstutnoiu ta oholoshennia yii pomerloiu. *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonalnoho unyversyteta im. V.Y. Vernadskoho* [Procedural features of court consideration of cases on recognition of a natural person as missing and declaring him dead. Scholarly notes of the Tavrichesky National University named after YOU. Vernadsky]. № 23 (62). № 1. S. 85–95. [in Ukrainian].
7. Fursa, S.Ia. (2006). *Advokat u tsyvilnomu protsesi: nauково-praktychnyi posibnyk*. Kyiv : Vydavets: KNT. [A lawyer in civil proceedings: a scientific and practical guide. Kyiv: Publisher: KNT]. 448 s. [in Ukrainian].
8. Bobko, V.H. (2006). *Sudochynstvo u spravakh pro vyznannia fizychnoi osoby bezvisno vidstutnoiu ta oholoshennia yii pomerloiu: avtoref. dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.03* [Judicial proceedings in cases of recognizing a natural person as missing and declaring him dead: autoref. thesis Ph.D. law Sciences: 12.00.03]. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
9. Trufanova, Yu., Manuliak, N. (2021). *Vyznannia osoby bezvisno vidstutnoiu v konteksti podii 2014 roku v Ukraini. Aktualni problemy pravoznavstva* [Recognition of a missing person in the context of the events of 2014 in Ukraine. Actual problems of jurisprudence]. № 3 (27). DOI: 10.35774/app2021.03.128 [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Instruktсии z orhanizatsii obliku osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy : nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 26 trav. 2014 r. № 333 [On the approval of the Instructions for the organization of personnel accounting of the Armed Forces of Ukraine: order of the Ministry of Defense of Ukraine dated May 26. 2014 No. 333]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0611-14/print1458995900942240> [in Ukrainian].

Ustinova-Boichenko Anna,

PhD in Law, Associate Professor of the Department of Civil and Economic Law

(Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5821-3832>

Skriabin Oleksii,

Doctor of Law, Professor, Professor of Criminal law, process and criminology

(Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the Donetsk State University of Internal Affairs, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8915-5943>

**LEGAL CONSEQUENCES OF DECLARING
A PERSON AS MISSING DURING THE STATE OF MARTIAL**

The article analyzes the features of recognizing a person as missing. The concepts of «missing person» and «missing person» are distinguished and clarified. A missing person is a person whose whereabouts are unknown within the period specified by law and there is no information about him established by court order. It is characterized that in order to recognize a person as missing, it is mandatory to apply to the court, and the document confirming the recognition of a person as missing is a court decision. It is clarified that the legislation does not define a clear list of persons who can submit an application to recognize a person as missing or declare him dead. In accordance with the legislation, natural and legal persons who have a legal interest in this case and can prove it in court can apply to the judicial authorities. The internal affairs bodies cannot be the applicant in such a case, because they have no material and legal interest. If a person who was recognized by the court as missing or declared dead appears or his whereabouts have been determined, the court will change his legal status upon application. An application for annulment of a court decision to declare a person missing or to declare him dead can be filed by the person himself or by other citizens who have the right to apply to judicial authorities to protect the rights and interests of other persons. It was determined that the legal consequences of recognizing a person as missing are the establishment of guardianship over this person's property, the payment of debts from this property and the maintenance of persons whom the missing person is obliged to support, the possibility for persons who were supported by the missing person to apply for a pension in connection with the loss of a breadwinner, the possibility for the husband or wife of an absent person to divorce through the DRATS in a simplified manner. The process of recognizing a serviceman as missing has an excellent procedure and is carried out in an administrative and personnel procedure. The issue of legislative regulation of recognition of servicemen and law enforcement officers as missing is in need of further research and clarification.

Key words: absent for sure, person, legal consequences, martial law.

Надіслано до редколегії 26.02.2023